

El llegat de Màrius Torres torna a 'La ciutat llunyana'

Tot el llegat del poeta Màrius Torres ha tornat a la ciutat que el va veure néixer i créixer, Lleida, i a la qual sempre va tenir present en la seva obra malgrat estar-ne lluny en els darrers anys de la seva curta vida.

Màrius, metge de professió, se'n va anar molt jove de Lleida per ingressar l'any 1935 en el sanatori Puig d'Olena, al Montseny. Estava afectat per una malaltia pulmonar que es va convertir en una tuberculosi greu i que finalment va acabar amb la seva vida després de set anys de lluita contra la mort. Va morir als 32 anys. Segons explica el seu únic germà en vida, Víctor Torres, un dels líders històrics de ERC a Lleida, el seu despertar en la poesia es produí en el temps que va passar al sanatori, on escriví el llegat que ara la família Torres ha cedit a la capital de Ponent, a més de moltes altres pertinences del literat.

Màrius no va militar mai en cap formació política però "era naturalment republicà i nacionalista", afirma el seu germà. "A casa no es podia ser una altra cosa", afegeix orgullós recordant que ell, els seus pares i la seva germana van haver d'exiliar-se quan les tropes franquistes guanyaren la guerra.

"El Màrius es va trobar l'any 1939, en acabar la guerra, sol al sanatori, sense una pesseta per poder pagar la pensió i amb un centre que estava progressivament envaït pels falangistes, amb l'agregant aleshores que era fill d'Humbert Torres i germà d'un comissari polític de brigada", relata en Víctor. "Va viure una situació angoixosa, el drama d'una persona vençuda, Catalunya derrotada i la seva família molt lluny d'ell." Precisament aquest és un dels eixos del seu corpus poètic, a més

de l'espectre de la mort, "que l'estava assetjant", i la proximitat amb la naturalesa, "ja que des del sanatori s'albirava un panorama esplèndid". Un dels poemes més coneguts del poeta i que alguns ja consideren un himne és el que porta per títol "La ciutat llunyana", que va escriure el 5 de març de 1939 pensant en Lleida i on relata de forma dolorosa quan "els feixistes entren a la ciutat".

Tot el llegat del poeta, després de mort, es va quedar depositat al sanatori fins els anys 50, quan la família va tornar de l'exili i el va recuperar. En els darrers anys, aquest patrimoni ha estat "custodiat" per la germana del literat, Núria Torres, en la casa on vivia a Barcelona, al carrer de Lepant, davant de la Sagrada Família. La Núria va morir fa uns mesos i en aquests moments de la família directa del poeta només queda en Víctor, que viu a Lleida, i que ha decidit cedir tot el llegat del seu germà a la ciutat ja que considera que aquest fons és "un patrimoni" de tots els lleidatans. Concretament, tota l'obra, llibres i objectes personals d'en Màrius han estat lliurats a la Biblioteca Pública de Lleida i a la Universitat de Lleida (UdL), totes dues institucions gestionades per la Generalitat de Catalunya. Una de les condicions que ha posat la família per accedir a la donació és que el llegat pugui ser consultat per tothom que s'hi interessi per tal d'assegurar-ne la divulgació. "El llegat d'en Màrius, tot i no ser quantitativament molt important, té prou valor per donar-se el

luxo d'escindir-lo en dues parts sense mutilar-ne la personalitat", declara en Víctor. Així, una part d'aquest patrimoni anirà a parar a l'esmentada biblioteca, mentre que l'altra quedarà depositada al centre cultural major per excel·lència de la ciutat.

Víctor explica que la Universitat es farà càrrec del dipòsit més important, el fonamental, és a dir, els manuscrits i la correspondència del poeta, també notes i esborranys que ajuden a comprendre el tractament final de les seves poesies. "Així els estudiosos tindran matèria comestible per inspirar-se", afirma. També s'han cedit els llibres que Màrius tenia al sanatori, uns 200, que eren el seu entorn literari, els llibres que més utilitzava i llegia. Els autors pels quals tenia més predilecció eren Charles Baudelaire, Josep Carner, Pompeu Fabra, Federico García Lorca, Garcilaso de la Vega, Ramon Llull, Marcel Proust, Pere Quart, Carles Riba, entre molts més. En un primer moment, el llegat compartirà espai amb el fons de Samuel Gili, però la idea del rector, Jaume Porta, segons va avançar Víctor Torres, és que tingui la seva ubicació definitiva a l'edifici emblemàtic de la Universitat que es construeix al campus de Cappont. Segons la relació de documents i llibres lliurats a la UdL, s'hi podran consultar els manuscrits i mecanoscrits de tota la poesia creada, una obra de teatre que porta el títol *Una fantasma com n'hi ha poques*, una farsa en tres actes que no ha estat mai publicada i que és una comèdia a l'estil de Oscar Wilde. També sis contes, un diari íntim i un altre de guerra, traduccions de poesia francesa i anglesa i unes 500 cartes que va enviar i va rebre, de la família i d'amics com els escriptors Joan Sales i Carles Riba, manuscrits i fotocòpies de partitures, entre molt més material, entre el qual destaca l'escriptori en què Màrius componia els seus versos al sanatori.

La correspondència és una de les parts del llegat més interessants. En les

Màrius Torres, metge de professió, en una de les seves imatges més conegudes. El poeta va morir jove, en un sanatori, lluny de casa i de la seva família, que es va haver d'exiliar.

cartes explica la seva evolució com a malalt i en altres fa comentaris de la situació sociològica del país.

Segons recorda el seu germà, hi ha una correspondència molt rica entre Màrius i Mercè Figueras, una jove que també estava ingressada al sanatori. La

Mercè és la Mahalta dels seus poemes, una deessa grega que personificava l'amor platònic que sentia per ella. Pel que fa al dipòsit que s'ha lliurat a la Biblioteca Pública, tindrà una vocació d'iniciació a la figura d'en Màrius. l'espai que es destinarà al poeta, que

Es podran consultar manuscrits, una farsa en tres actes mai publicada, sis contes, un diari íntim, un altre de guerra...

Sobre aquestes línies, Màrius Torres i la seva dona. Damunt, Universitat de Lleida.

s'obrirà al públic en els propers mesos, serà "mig museu, mig centre de coneixement de les poesies d'en Màrius". Hi haurà documents personals, articles, notes i reculls de premsa, fotografies de la família, totes les edicions de l'obra del poeta, les antologies fetes,

llibres de la família Torres i objectes personals, entre més patrimoni. En paraules de Víctor Torres, el material lliurat a la Biblioteca té l'objectiu de "divulgar la figura de l'home i del poeta". Màrius ha tornat a Lleida finalment a través del seu llegat, a la ciutat que sempre va enyorar estant malalt al sanatori i a la qual va dedicar un dels seus poemes més coneguts, el "Molt lluny d'aquí", i que comença així: "Sé una ciutat, molt lluny d'aquí, dolça i secreta, on els anys d'alegria són breus com una nit; on el sol és feliç, el vent és un poeta, i la boira és fidel com el meu esperit." El poeta s'acomiadà aleshores amb els següents versos: "Res no crida el meu cor amb més tendresa, ara, que aquells camins fondals de xops i de canyars. El seu record fa un ròssec de recança al meu pas; torna a la meva espatlla la mà greu del meu pare."

Els documents inèdits. La Universitat de Lleida (UdL) ha rebut la part del llegat més important i l'objectiu de la institució es dur a terme un projecte d'investigació centrat en l'estudi, el coneixement i la difusió de l'obra i la persona de Màrius Torres.

Pel que fa al fons cedit i en referència a documents inèdits, la Universitat valora sobretot els documents epistolars del poeta. Es tracta de diferents cartes —unes 500— a familiars i amics, que tenen una importància considerable tant pel que fa al coneixement intern del poeta com per l'aproximació a la realitat personal i historicopolítica que va viure. La UdL estima que, aproximadament, un 90 per cent de les cartes continuen inèdites. Molta de la correspondència explica la seva evolució com a malalt i altra analitza la situació política del país durant la Guerra Civil i anys de postguerra.

També són d'un valor important els dos dietaris del fons, ja que aproximen a una vessant més confessional de la persona de Màrius Torres. Un és un

diari de guerra que va escriure quan el seu germà Víctor estava al front i que va fer durar escassament un mes ja que "es va descoratjar per les dificultats que hi havia per cercar informació i en veure la magnitud de la tragedia", explica en Víctor Torres. En aquest diari "comentava l'actualitat del dia, si havíem avançat, reulat, si hi havia hagut morts". L'altre és un diari íntim, que ni el seu mateix germà coneix, confessa a EL TEMPS. Pel que fa a l'obra literària, continuen inèdites algunes poesies, notes en prosa, així com també tres contes i una farsa en tres actes, *Una fantasma com n'hi ha poques*. Aquesta obra de teatre, Màrius Torres no va voler que es publicqués —indica el seu germà— i es tracta de una comèdia inspirada en l'humor anglès. El llegat que ha rebut la UdL és de caràcter documental (manuscrit i mecanoscrit), bibliogràfic, de revistes, epistolar i audiovisual del poeta. Segons ha informat la Universitat de Lleida a aquest setmanari aquest projecte d'investigació constarà de diferents fases. Actualment s'ha començat a revisar el fons rebut per tal d'elaborar un inventari definitiu i concret (material inèdit, originals, fotocòpies, etc) i per tal de poder fer-ne una valoració des de tots els punts de vista possibles (literari, històric, sociològic, etc.).

També es farà un estudi i anàlisi de tot el llegat per tal d'obrir possibles línies de recerca i investigació sobre la persona i l'obra del poeta Màrius Torres.

Així mateix, la UdL té la intenció de digitalitzar part d'aquest material per tal que estigui a l'abast d'historiadors, filòlegs i estudiosos en general. Hi ha la voluntat de dur a terme el disseny d'una pàgina web Màrius Torres completa, fiable i rigorosa i que sigui punt de referència per a qualsevol estudiós o especialista, i que doni cabuda als diferents investigadors de Màrius Torres.

Carme Quintana

Una de les coses de més valor del llegat és la correspondència. Un 90 per cent de les cartes són inèdites